

GOD SKIK FOR ADGANG TIL OG ANVENDELSE AF ARKÆOLOGISKE DATA OG AFLEDTE ANALYSER

Baggrund

Nærværende notat er udarbejdet på initiativ af Det Arkæologiske Udvalg under Organisationen Danske Museer og med input fra samtlige museer med arkæologisk ansvarsområde, Nationalmuseet, Slots- og Kulturstyrelsen, organisationen NatArk samt Censorkorpset for Arkæologi, Oldtids- og Kulturarvsstudier med repræsentanter fra de arkæologiske afdelinger ved landets universiteter og museer. Notatet er godkendt af alle de nævnte institutioner.

Formål

Formålet med notatet er at understøtte en fælles ambition om et styrket tværinstitutionelt forskningssamarbejde gennem øget forsknings- og datatilgængelighed. Samtidig imødekommes samfundets krav til, at resultaterne af arkæologiske fund, undersøgelser og bearbejdning bør anvendes i forskning og formidling. Endelig skal notatet understøtte de intellektuelle ophavsrettigheder. Der er tale om et etisk notat, der stiller skarpt på underbelyste områder, men det afløser naturligvis ikke gældende lovgivning på området.

Forudsætninger

Arkæologiske data, i form af udgravningsdata, genstande, løs kulturarv, afledte analyser og forskningsresultater, bør i videst muligt omfang og med færrest mulige restriktioner være tilgængelige for videre forskning og den brede offentlighed.

Arkæologiske data er resultatet af intellektuelle processer og indebærer intellektuelle rettigheder, der skal respekteres. Arkæologiske data udgør desuden en væsentlig komponent i museernes egne forskningsaktiviteter og forpligtigelser, hvilket der skal tages hensyn til i forbindelse med administrationen af adgangen til data. Det er derfor god skik altid at rette henvendelse til den pågældende institution, før man inddrager upublicerede data og analyseresultater i sin forskning. Det er hensigtsmæssigt, at den institution, som

har det arkæologiske ansvar i et givent område, opsætter nogle retningslinjer for afrapportering mv. af denne forskning.

Grundprincipper

Adgang til data

Arkæologiske data udgøres typisk af genstande, beretninger, original udgravningsdokumentation (udgravningsplaner), sagsakter og afledte data (analyser, naturvidenskabelige resultater, databaser og datasamlinger).

- Adgang til beretninger inkl. afledte analyser er åben og fri fra tidspunktet for beretningens indlevering og under forudsætning af, at der ved anvendelse refereres til beretningen og dens forfattere og/eller andet publiceret materiale, samt at øvrige personer med intellektuelle ophavsrettigheder til eksempelvis figurer krediteres.
- Det er institutionen med det arkæologiske ansvar i et givent område, der er ansvarlig for at sikre, at beretninger i forfatterinklusion og roller afspejler de intellektuelle bidrag, samt at alle ophavsrettigheder klart fremgår.
- Adgang til original dokumentation bør være åben og fri senest fra tidspunktet for beretningens indlevering.
- Adgang til sagsakter skal, under hensyntagen til person-, konkurrence- og virksomhedsfølsomme oplysninger, være åbne og frie.
- Adgang til afledte data (analyser, databaser og datasamlinger mv.) vil ofte afhænge af under hvilke rammer, disse data er produceret (f.eks. eksterne parters selvfinansierede forskning, bearbejdning i institutionens eget regi og arbejdsresultater i pågående forskning). Dog bør adgangen til afledte arkæologiske data, herunder naturvidenskabelige analyser, være åben og fri på lige fod med de arkæologiske beretninger. Institutionen med det arkæologiske ansvar i et givent område skal arbejde for at sikre, at der er klare og gennemskelige principper for adgang til afledte data. Dette bør eksempelvis ske gennem skriftlige aftaler.
- Adgangen til data, der er anvendt som grundlag for videnskabeligt publicerede resultater, skal altid være åben og fri af hensyn til mulighed for kontrol af forskningen.

Institutionen kan kræve at få dækket sine udgifter til reproduktion af data eller til facilitering af brugerens arbejde med data.

Særlige tilfælde

Museet, universitetet og andre institutioner eller personer, der har produceret afledte data, kan i særlige tilfælde (fx *exceptionelle* fund) båndlægge data af hensyn til definerede

forsknings- eller publiceringsprojekter. En sådan båndlægning bør ikke overstige tre år fra beretningens indlevering, dog maksimalt fem år fra undersøgelsens afslutning medmindre forsknings- eller publiceringsprojektet er i gang og under fremdrift. Båndlægningen skal være afgrænset til veldefinerede dele af datasættene, hvor der klart og konkret kan argumenteres for at offentliggørelsen vil have negativ indvirkning på det pågående arbejde.

Akkreditering og medforfatterskab

I videnskabelige arbejder, hvor undersøgelsesresultater eller afledte analyser fremlægges og fremstår som en væsentlig del af arbejdets videnskabelige resultater, vil det være god videnskabelig skik, at undersøgelses- og beretningsansvarlige eller de ansvarlige for de afledte analyser tilbydes medforfatterroller.

Man kan som forudsætning for uddybende forklaring på data, baggrundsoplysning eller adgang til afledt forskning og analyse kræve medforfatterskab i afsluttende publikation. Et sådant tilbud og et sådant krav bør altid stå i forhold til de pågældende oplysningers relevans for og tyngde i det samlede videnskabelige arbejde (Den danske kodeks for forskningsintegritet: ufm.dk/publikationer/2015/den-danske-kodeks-for-integritet-i-forskning og Icons etiske principper for prøvetagning: www.icon.org.uk/resource/icons-impact-a-practical-tool-for-ethical-sampling.html).

Det er den enkelte brugers eget ansvar at følge god videnskabelig skik, men institutionen bør understøtte dette gennem information og dialog med brugere af data.

De ansvarlige institutioner skal understøtte, at både deres egne medarbejdere og brugere af deres data følger principperne for god skik for adgang og anvendelse af arkæologiske forskningsdata.

På vegne af Organisationen Danske Museers Arkæologiske Udvalg.

København, d. 1. juni 2022.

Mads Runge, formand

Nils M. Jensen, direktør, ODM